

บทที่ ๔

คุณค่าของการจัดปฐกฐนของวัดผานกเค้า ต.ผานกเค้า

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดปฐกฐน ของวัดผานกเค้า ตำบลผานกเค้า อำเภอผานกเค้า จังหวัดเลย ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

๔.๑ ประวัติ วัดผานกเค้า ตำบลผานกเค้า อำเภอผานกเค้า จังหวัดเลย

หลักพุทธธรรมขององค์พระศาสดาเกิดจากการศึกษาค้นคว้าและปฏิบัติได้ผลมาแล้วด้วยพระองค์เอง เป็นเป็นคำสั่งสอนที่ไผหาเหตุผลและความจริงตามธรรมชาติ พระพุทธศาสนาอธิบายเหตุการณ์ของโลกจากกฎธรรมชาติมิใช่จากอำนาจลึกลับอันอยู่เหนือวิสัยโลก เป็นศาสนาที่มีหลักเหตุผลกล่าว คือ มีหลักเกณฑ์และวิธีการที่อาจพิสูจน์ทดลองและบรรลุผลได้ด้วยการประพฤติปฏิบัติตาม

วัดผานกเค้า ตำบลผานกเค้า อำเภอผานกเค้า จังหวัดเลย จัดตั้งเมื่อ พุทธศักราช ๒๔๗๕ โดยมีพระครูสุนทรสมาธิวัตร (หลวงพ่อเลิง กมโล) อดีตเจ้าอาวาสวัดผานกเค้า ได้พัฒนาศาสนสถานดังนี้

ปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้จัดตั้งศูนย์อบรมกรรมฐาน บวชชีพรหมณ์ และได้จัดอยู่ปฐกฐนเป็นประจำทุกปี จนถึงปัจจุบัน ณ วัดผานกเค้า อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย

ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ ได้จัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่วัดผานกเค้า อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย

ปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้จัดตั้งศูนย์อบรมเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล และจัดตั้งศูนย์ดูแลเด็กก่อนวัยเรียนที่วัดผานกเค้า

ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ได้จัดโครงการปลูกป่าร่วมกับหน่วยงาน ราชการ พลเรือน ตำรวจ ทหาร และประชาชนทั่วไป

ปัจจุบัน วัดผานกเค้า ตำบลผานกเค้า อำเภอผานกเค้า จังหวัดเลย พระครูปริยัติวุฒิชิงค์ ตำแหน่งเจ้าอาวาส (รองเจ้าคณะอำเภอภูกระดึง) พระจำพรรษา จำนวน ๔ รูป

วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวอีสานที่ดำรงชีพอยู่ในสังคมเกษตรกรรม ตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่แห้งแล้งกันดารนั้น ในความเชื่อต่อการดำเนินชีวิตที่มีความผาสุกและเจริญรุ่งเรืองเกิดขึ้นแก่ครอบครัวและบ้านเมืองก็ต้องมีการประกอบพิธีกรรม มีการเซ่นสรวงบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย และร่วมทำบุญตามประเพณีทางพุทธศาสนาด้วยทุก ๆ เดือนในรอบปีนั้นมีการจัดงานบุญพื้นบ้านประเพณีพื้นเมืองกันเป็นประจำ จึงได้ถือเป็นประเพณี ๑๒ เดือนเรียกกันว่า ฮีตสิบสอง ถือกันว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาถึงปัจจุบันคติความเชื่อในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรมเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจต่อการดำรงชีวิตชาวอีสานจึงมีงานบุญพื้นบ้านมากมายจนได้ชื่อว่าเป็น

^๑ พระครูสุนทรสมาธิวัตร, งานบุญฉลองรูปเหมือน, (กรุงเทพมหานคร : พี พี บุคส์ แอนด์ คอม, ๒๕๕๖), หน้า ๖.

ภูมิภาคที่มีงานประเพณีพื้นบ้านมากที่สุดในประเทศ ฮีตสิบสองเดือนหรือประเพณีสิบสองเดือนนั้น ชาวอีสานร่วมกันประกอบพิธีนับแต่ต้นปี คือ

(๑) เดือนยี่ งานบุญคูณลาน ทำบุญที่วัด พระสงฆ์เทศน์เรื่องแม่โพสพ ทำพิธีปลงข้าวในลอม และฟาดข้าวในลาน ขนข้าวเปลือกขึ้นเล้า (ยั้งฉาง) นับเป็นความเชื่อในการบำรุงขวัญและสิริมงคลทาง เกษตรกรรม มีทั้งทำบุญที่วัดและบางครั้งทกบุญที่ลานนวดข้าว เมื่อขนข้าวใส่ยั้งแล้วมักไปทำบุญที่วัด

(๒) เดือนสาม บุญข้าวจี่ มีพิธีเลี้ยงลาตาแฮก (พระภูมินา) เพราะขนข้าวขึ้นยั้งแล้ว งานเอ็น ขวัญข้าวหรือกู่ขวัญข้าว เพ็ญเดือนสามทำบุญข้าวจี่ตอนเย็นทำมาฆบูชา ลงเส้นฝ้ายหาหัวฟิ่น (ไม้ เชื้อเพลิงลำไม้ไผ่ตายแล้ว กิ่งไม้แห้ง - ฟิ่น) ตามประเพณีหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวใส่ยั้งแล้ว มีการทำบุญ เช่นสรวงบูชาเจ้าที่นา ซึ่งชาวอีสานเรียกว่าตาแฮก และทำบุญแผ่ส่วนกุศลให้ผีปู่ย่าตายาย อันเป็นการ แสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ โดยการทำข้าวจี่ (ข้าวเหนียวปั้นเป็นก้อนสอดใส่น้ำตาลหรือน้ำอ้อย ชุบไข่ปิ้งจนเหลือง) นำไปถวายพระพร้อมอาหารคาวหวานอื่น ๆ

(๓) เดือนสี่ บุญพระเวส (อ่านออกเสียงพระ - เหวด) มีงานบุญพระเวส (ฟังเทศน์มหาชาติ) แห่งพระอุคุตต์ตั้งศาลเพียงตา ทำบุญแจกข้าวอุทิศให้ผู้ตาย (บุญเปตพลี) ประเพณีเทศน์มหาชาติ เหมือนกับประเพณีภาคอื่น ๆ ด้วย เป็นงานบุญทางพุทธศาสนาที่ถือปฏิบัติทำบุญถวายภัตตาหารแล้ว ตอนบ่ายฟังเทศน์ เรื่องเวสสันดรชาดก ตามประเพณีวัดติดต่อกัน ๒ - ๓ วันแล้วแต่กำหนดในช่วงที่ จัดงานมีการแห่พระอุคุตต์เพื่อขอให้บันดาลให้ฝนตกด้วย

(๔) เดือนห้า บุญสงกรานต์ หรือเทศกาลสงกรานต์ ชาวอีสานเรียกกันว่า สังขานต์ ตามประเพณีจัดงานสงกรานต์นั้น บางแห่งจัดกัน ๓ วัน บางแห่ง ๗ วัน แล้วแต่กำหนดมีการทำบุญ ถวายภัตตาหารคาวหวาน หรือถวายจันทน์เช้า - เพลตลอดเทศกาล ตอนบ่ายมีสงกรานต์พระ รดน้ำ ผู้ใหญ่ผู้เฒ่าก่อเจดีย์ทราย

(๕) เดือนหก บุญบั้งไฟ บางแห่งเรียก บุญวิสาขบูชา มีงานบุญบั้งไฟ (บุญขอฝน) บุญวิสาขบูชา วันเพ็ญเดือนหกเกือบตลอดเดือนหกนี้ ชาวอีสานจัดงานบุญบั้งไฟ จัดวันใดแล้วแต่คณะกรรมการ หมู่บ้านกำหนดถือเป็นการทำบุญบูชาแถน (เทวดา) เพื่อขอให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลและความอุดม สมบูรณ์ของข้าวปลาอาหารในปีต่อไปครั้งวันเพ็ญหก เป็นงานบุญวิสาขบูชาประเพณีสำคัญทางพุทธ ศาสนา มีการทำบุญฟังเทศน์และเวียนเทียนเพื่อผลแห่งอันสงสันภพหน้า

(๖) เดือนเจ็ด บุญข้าสະ มีพิธีเลี้ยงตาแฮก ปูตา หลักเมือง งานบุญเบิกบ้านเบิกเมือง งานเข้า นาคเพื่อบวชนาคคคความเชื่อหลังจากหว่านข้าวกล้าดำนาเสร็จ มีการทำพิธีเช่นสรวงเจ้าที่นา เพื่อ ความเป็นสิริมงคลให้ข้าวกล้าในนางงอกงาม บ้านที่กุลบุตรมีงานอุปสมบททดแทนบุญคุณบิดามารดา และเตรียมเข้ากรรมในพรรษา

(๗) เดือนแปด งานบุญเข้าพรรษา มีพิธีหล่อเทียนพรรษางานบุญเทศกาลเข้าพรรษาแต่ละ หมู่บ้านช่วยกันหล่อเทียนพรรษา ประดับให้สวยงาม จัดขบวนแห่เพื่อนำไปถวายเป็นพุทธบูชา มีการ ทำบุญถวายภัตตาหาร เครื่องไทยทานและผ้าอาบน้ำฝน เพื่อพระสงฆ์จะได้นำไปใช้ตลอดเทศกาล เข้าพรรษา

(๘) เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน จัดงานวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ นับแต่เข้ามิด ชาวบ้านจัด อาหารคาวหวาน หมายกพลูบุหรีใส่กระถางเล็กๆ นำไปวางไว้ตามลานบ้าน ใต้ต้นไม้ ข้างพระอุโบสถ

เพื่อเป็นการให้ทานแก่เปรตหรือวิญญาณที่ตกทุกข์ได้ยากตอนสายมีการทำบุญที่วัด ฟังเทศน์เป็นอันสงส์

(๑๐) เดือนสิบ บุญข้าวสาก ข้าวสากหมายถึงการกวณกระยาสารท คล้ายงานบุญสลากภัตในภาคกลาง จัดงานวันเพ็ญเดือน ๑๐ นำสาคั่วหวานพร้อมกับข้าวสาก (กระยาสารท) ไปทำบุญที่วัด ถวายผ้าอาบน้าฝนและเครื่องไทยทาน แต่ก่อนที่จะถวายนั่นจะทำสลากติดไว้ พระสงฆ์องค์ใดจับสลากได้ก็ได้รับถวายจากเจ้าของสำรับนั้น ตอนบ่ายฟังเทศน์เป็นอันสงส์

(๑๑) เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา มีพิธีถวายผ้าห่มหนาวในวันเพ็ญ มีงานบุญตักบาตรเทโว พิธีกวนข้าวทิพย์ พิธีลอยเรือไฟนับเป็นช่วงที่จัดงานใหญ่กันเกือบตลอดเดือน นับแต่วันเพ็ญ มีการถวายผ้าห่มหนาวแด่พระพุทธรูปพระสงฆ์ วันแรม ๑ ค่ำ งานบุญตักบาตรเทโว ตอนเย็นวันขึ้น ๑๔ ค่ำ มีพิธีกวนข้าวทิพย์ มีงานช่วงเฮือ (แข่งเรือ) ในวันเพ็ญมีงานแห่ปราสาทผึ้ง พิธีลอย เฮือไฟ (ไหลเรือไฟ) เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา มีทั้งงานบุญกุศลและสนุกสนานรื่นเริง

(๑๒) เดือนสิบสอง บุญกฐิน ทำบุญข้าวเม่าพิธีถวายกฐินเมื่อถึงวันเพ็ญจัดทำข้าวเม่า (ข้าวใหม่) นำไปถวายพระ พร้อมสาคั่วหวานขึ้นตอนบ่ายฟังเทศน์เป็นอันสงส์จัด พิธีทอดกฐินตามวัดที่!!จองกฐินไว้ งานบุญในอีตสิบสองนั้น ตามหมู่ที่เคร่งประเพณียังคงจัดกันอย่างครบถ้วนบางแห่งจัดเฉพาะงานบุญใหญ่ๆตามแต่คณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกันจัด บางแห่งเป็นงานใหญ่ประจำปี งานบุญแห่เทียนพรรษา ชาวจังหวัดอุบลฯจัดเป็นงานใหญ่ทุกปีงานลอยเฮือไฟ ชาวจังหวัดนครพนมจัดเป็นงานใหญ่ประจำ และงานแห่ปราสาทผึ้งชาวเมืองสกลนคร จัดเป็นงานใหญ่ประจำ เป็นต้น ปัจจุบันนี้มีการฟื้นฟูการจัดงานอีตสิบสองเป็นงานใหญ่ๆเพื่อการอนุรักษ์สืบทอดทางวัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวสู่จังหวัดด้วย^๒

คลองสิบสี่ ตามคติการถือปฏิบัติของชาวอีสานนั้น ถือเป็นหลักธรรมในการครองบ้านครองเรือนที่ควรปฏิบัติ ซึ่งหากใครที่ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดแล้วนับเป็นบุคคลอยู่ในศีลในธรรมเป็นที่เคารพนับถือของคนทั่วไปหลักปฏิบัติ ๑๔ ข้อ หรือ ๑๔ ประการ ได้แก่

(๑) หูเมือง เป็นราชทูตต่างหน้าแทนบ้านเมือง หมายถึง เป็นบุคคลที่พูดจาไพเราะ อ่อนหวาน พูดจริง

(๒) ตาเมือง เป็นนักปราชญ์ มีความรอบรู้ในวิชาการบ้านเมือง รู้หลักธรรม

(๓) แก่นเมือง เป็นผู้ทรงคุณธรรม ยุติธรรม

(๔) ประตุมือง เป็นผู้มีความสามารถในการใช้ศัสตราวุธยุทธโธปกรณ์

(๕) รากเมือง เป็นผู้รอบรู้ในด้านโหราศาสตร์ ดาราศาสตร์

(๖) เหน้งเมือง เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์

(๗) ขางเมือง เป็นผู้ชำนาญในการออกแบบ ชำนาญในการศึก

(๘) ชื่อเมือง เป็นผู้มีตระกูลเป็นนักปราชญ์ผู้กล้าหาญ

(๙) แเปเมือง เป็นผู้มึศีลธรรมอันดี ตัดสินคดีความเที่ยงธรรม

(๑๐) เขตเมือง เป็นผู้ทำหน้าที่พิทักษ์เขตเมือง รักษาเขตแดนบ้านเมือง

(๑๑) ใจเมือง เป็นผู้ทำหน้าที่ปกครองบ้านเมืองที่ดี

^๒ สาสี รักสุทธิ, “วัฒนธรรมประเพณีของดีอีสาน อีตสิบสองคลองสิบสี่” [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://onepech8.blogspot.com>. [๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘].

(๑๒) ค่าเมือง เป็นผู้พิทักษ์รักษาให้เมืองมีค่า มีเงินทอง ติดต่อกำขาย

(๑๓) สติเมือง เป็นผู้รู้จักการรักษาพยาบาล หมอยา

(๑๔) เมฆหมอกเมือง เป็นผู้ที่ทำหน้าที่ประดุจเทพอารักษ์พิทักษ์เมืองเป็นหลักเมืองการถือครองสิบลีประการนั้นนับเป็นการรักษาบ้านครองเรือนมีศีลธรรม^๓

อีตสิบลีสองมาจากคำ ๒ คำ คือ อีต กับ สิบลีสอง อีตมาจากคำว่า จาริต หมายถึงสิ่งที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนกลายเป็นประเพณีที่ต้งาม ชาวอีสาน เรียกว่า จาอีต หรือ อีต สิบลีสองในหนึ่งปีครองสิบลี หมายถึง ครองธรรม ๑๔ อย่าง เป็นกรอบหรือแนวทางที่ใช้ปฏิบัติระหว่างกัน ของผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง พระสงฆ์ และระหว่างบุคคลทั่วไป เพื่อความสงบสุขร่มเย็นของ บ้านเมือง

บุญเข้ากรรม ภิกษุต้องอาบัติ สังฆาทิเสส ต้องอยู่กรรมถึงจะพ้นอาบัติ ศาสนิกชนผู้ใฝ่บุญกุศล ก็จะไปปฏิบัติธรรม เกี่ยวกับการเข้ากรรมของภิกษุ เรียกว่า บุญเข้ากรรม กำหนดเอาเดือนอ้าย เป็นเวลาทำ จะเป็นข้างขึ้นหรือข้างแรมก็ได้ วันที่นิยม ทำเป็นส่วนมากคือวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เพราะเหตุกำหนดให้ทำในระหว่างเดือนเจียงจึงเรียกว่า บุญเดือนเจียงนิมนต์สังฆเจ้าเข้ากรรมฯ ชาวบ้านเลี้ยงผี แถนและผีต่างๆ บุญเข้ากรรม ประเพณีเดือนอ้าย ด้านฆราวาสก็จะมีการทำบุญเลี้ยงผีต่างๆบุญเข้ากรรมนิยมทำกันในเดือนอ้าย จะเป็นข้างขึ้นหรือข้างแรมก็ได้ ซึ่งเป็นฤดูหนาว บุญเข้ากรรมคือ พิธีทำบุญโดยให้พระภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส (อาบัติ หนักรองจากปาราชิก) คือ พิธีเข้ากรรมการเข้ากรรมจัดทำโดยพระสงฆ์พระสงฆ์เข้าไปอยู่ในเขตหรือที่จำกัด เพื่อทรมานร่างกายให้หายจากกรรมหรือพ้นจากอาบัติที่ได้กระทำและเป็นการชำระจิตใจให้หายจากความมัวหมองด้วย บางแห่งถือว่าเมื่อบวชแล้วจะแทนคุณมารดาได้จะต้องอยู่กรรม (อยู่ไฟหลังคลอด) เพราะมารดาท่านเคยอยู่กรรมมาแล้ว

หนึ่งในอีต ๑๒ คือ บุญเดือนอ้ายหรือเดือนเจียงที่พุทธศาสนิกชนชาวอีสานให้ความสำคัญอีกงานหนึ่ง เพราะเป็นช่วงที่พระสงฆ์จะมีการเข้ากรรมหรืออยู่ปริวาสกรรมเพื่อออกจากอาบัติสังฆาทิเสสตาม คติไทยเดือนอ้ายหรือเดือนเจียงของชาวอีสาน จะมีประเพณีการทำบุญเข้ากรรมของพระสงฆ์

๔.๒ ข้อมูลการให้สัมภาษณ์

๔.๒.๑ บทสัมภาษณ์การอยู่ปริวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปริวาสกรรมด้านพระสงฆ์

พระครูปริยัติคุณวิมวาท (รักษาการเจ้าคณะอำเภอกุกระดิง) ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปริวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปริวาสกรรมด้านพระสงฆ์ การอยู่ปริวาสกรรมเป็นหนึ่งในกิจวัตรสืบอย่างหนึ่งที่ทรงบัญญัติไว้ ถึงไม่ต้องอาบัติก็เป็นสิ่งที่พระภิกษุต้องกระทำ การมีญาติโยมร่วมสังฆกรรมเป็นเรื่องที่ดีประการหนึ่งก็ช่วยโอบอุ้มสังฆกรรม ดูแลช่วยเหลือปัจจัยสี่แก่พระภิกษุสงฆ์ อีกประการหนึ่งได้สงเคราะห์มหาชนให้ซึมซับความดีงามทั้งปวงที่มีในพุทธศาสนา คือ ทาน ศีล ภาวนา^๔

พระครูสังฆญาณประสุต ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปริวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปริวาสกรรมด้านพระสงฆ์ พระพุทธศาสนาเป็นเรื่องของการกระทำ เป็นเรื่องของกรรม ทำกรรมใด ๆ ไร่ว่าจะเป็น กายกรรม วาจากรรม มโนกรรม ถ้าดี ผลย่อมดี^๕

^๓ ลำลี รักสุทธิ, “วัฒนธรรมประเพณีของดีอีสาน อีตสิบลีสองคลองสิบลี” อ้างแล้ว.

^๔ สัมภาษณ์, พระครูปริยัติคุณวิมวาท, รักษาการเจ้าคณะอำเภอกุกระดิง, จังหวัดเลย, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^๕ สัมภาษณ์, พระครูสังฆญาณประสุต, วัดถ้ำผาสุวรรณ, จังหวัดเลย, ผู้เข้าร่วมงานปริวาสกรรม, ผู้เข้าร่วมงานปริวาสกรรม, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๘.

พระครูปริยัติวัชรคุณ ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระสงฆ์ การอยู่กรรม เพราะเมื่อ เรามีการสำนึกว่าตนได้ละเมิด หรือ ผิดศีลข้อใด ก็พึงพิจารณาโทษที่เกิด ก็เป็นการเรียนรู้ตัวเองนั่นแหละ^๖

พระประเสริฐ ธมฺมรโต ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระสงฆ์ เนื่องจากสังคมของสงฆ์ก็จะมีกฎระเบียบของท่านอยู่ ต้องมีการปลงอาบัติ ต้องมีสงฆ์ครอบครองสงฆ์ มีการสวดมนต์บทสำคัญต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในพิธีกรรม^๗

พระอธิการสมศักดิ์ สมาจาโร ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระสงฆ์ บางครั้งฆราวาสบางท่านยังไม่ทราบถึงกฎระเบียบ หรือ พระธรรมวินัยของพระภิกษุสงฆ์ดีพอ การที่เราฆราวาสได้ทำความเข้าใจให้มากขึ้นในส่วนนี้ จะมีส่วนทำให้การสนับสนุนพระภิกษุสงฆ์ทำได้อย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น และเป็นการทำให้สถาบันสงฆ์มีความเข้มแข็งมั่นคง^๘

พระมหาทวีป ธมฺมโชโต ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระสงฆ์ เพื่อลงโทษภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ต้องเข้าปรีวาสกรรม จึงจะพ้นอาบัติหรือพ้นโทษกลับเป็นภิกษุ ผู้มีศีล บริสุทธิ์อยู่ในพุทธศาสนาต่อไป คำ “เข้าปรีวาสธรรม” นี้ภาษาลาวและไทอีสานตัดคำ ปรีวาส ออกเหลือเป็น เข้ากรรม ดังนั้นบุญเข้ากรรมก็คือ “บุญเข้าปรีวาสกรรม” นั่นเอง^๙

พระปลัดวิรัตน์ วิสารโท ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระสงฆ์ เพราะการอยู่กรรมจะต้องอยู่ในบริเวณสงบ เช่น ชายป่าหรือที่ห่างไกลชุมชน ชาวบ้านที่นำอาหารไปถวายพระภิกษุในระหว่างอยู่กรรมนี้เชื่อว่าจะทำให้ได้บุญกุศลมาก^{๑๐}

พระอุเทน อุทาโน ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระสงฆ์ เพื่อดำรงธรรมวินัยให้ยั่งยืน เพราะมีครูบาอาจารย์มาให้ความรู้ทางธรรม ทั้งด้านปริยัติธรรมและการปฏิบัติธรรม^{๑๑}

พระพนิต ปภสฺสโร วัดโพรงาม ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระสงฆ์ เพื่ออนุเคราะห์บุคคลที่บวชมา และต้องการชำระสิกขาบทให้บริสุทธิ์^{๑๒}

^๖ สัมภาษณ์, พระครูปริยัติวัชรคุณ, วัดศรีภูกระตัง, จังหวัดเลย, ผู้เข้าร่วมงานปรีวาสกรรม, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^๗ สัมภาษณ์, พระประเสริฐ ธมฺมรโต, วัดผานกเค้า, จังหวัดเลย, ผู้เข้าร่วมงานปรีวาสกรรม, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^๘ สัมภาษณ์, พระอธิการสมศักดิ์ สมาจาโร, วัดโพรงชัย, จังหวัดเลย, ผู้เข้าร่วมงานปรีวาสกรรม, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^๙ สัมภาษณ์, พระมหาทวีป ธมฺมโชโต, วัดป่าเลไลยก์, จังหวัดเลย, ผู้เข้าร่วมงานปรีวาสกรรม, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๐} สัมภาษณ์, พระปลัดวิรัตน์ วิสารโท, วัดศรีภูหอ, จังหวัดเลย, ผู้เข้าร่วมงานปรีวาสกรรม, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๑} สัมภาษณ์, พระอุเทน อุทาโน, วัดศิริชัยพัฒนาราม, จังหวัดหนองบัวลำภู, ผู้เข้าร่วมงานปรีวาสกรรม, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๒} สัมภาษณ์, พระพนิต ปภสฺสโร, วัดโพรงาม, จังหวัดเลย, ผู้เข้าร่วมงานปรีวาสกรรม, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

นายอุทัย สิริมา (ผู้ใหญ่บ้าน) ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระสงฆ์ เป็นการรวมพระภิกษุต่างถิ่นต่างอาวาสได้อย่างมาก บ่งบอกถึงความสามัคคีในคณะสงฆ์ และชาวบ้านได้ร่วมแรงร่วมใจจัดกิจกรรม^{๑๓}

นายมนู อมูลราช ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระสงฆ์ ชาวบ้านได้มีโอกาสดูแลพระสงฆ์^{๑๔}

นายสมัย รอบคอบ ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระสงฆ์ ถือว่าเป็นประเพณีอันดีงามที่ชาวบ้านได้ร่วมกันทำบุญ^{๑๕}

นางวารินทร์ ไทยเจริญ ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระสงฆ์ เป็นเรื่องที่ดีและทำให้ชาวบ้านมาร่วมกันทำบุญและมีโอกาสพบหน้ากัน^{๑๖}

นางสุคนธ์ ทินบุตร ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระสงฆ์ รู้สึกมีความสุขใจที่คณะสงฆ์ได้จัดปรีวาสกรรม ทำให้สบายใจรู้สึกดี^{๑๗}

นางกัญฐณา เม้ามงคล ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระสงฆ์ เป็นเรื่องที่น่าเคารพบูชาเพราะการอยู่ปรีวาสกรรมถือว่าการเห็นโทษตนเองแล้วยอมรับการกระทำผิด ที่สำคัญได้พบญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน^{๑๘}

สรุปบทสัมภาษณ์หัวข้อเรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระสงฆ์

พระภิกษุ : โดยพิธีกรรม พุทธศาสนาเป็นมรรควิธีบางอย่างที่กลุ่มทางสังคมกระทำสัต์ยาคันต่อตนเองเป็นครั้งคราว ซึ่งทำให้เกิดความมั่นใจขึ้น ในกรณีที่เกิดความสูญเสียอาจทำให้หมดกำลังใจที่จะดำเนินงานต่อไป พิธีกรรมจะทำให้เกิดระบบตอบโต้ในเชิงนิมานและระงับความโน้มถ่วงในการแตกแยกต่าง ๆ พิธีกรรมในทางพุทธศาสนาเป็นการกระทำอย่างหนึ่งในการวิงวอนหรือควบคุมอำนาจนอกเหนือธรรมชาติในสถานการณ์โดยเฉพาะบางอย่าง และมีหน้าที่รวมชุมชนทั้งหมดเข้าด้วยกันเป็นครั้งคราว การเป็นตัวแทนในพิธีทางพุทธศาสนาก็คือตัวแทนในส่วนรวม ซึ่งแสดงถึงความเป็นอยู่อันแท้จริงร่วมกันนั่นเอง

อุบาสก / อุบาสิกา : ปรีวาสกรรมเป็นประเพณีหนึ่งที่ชาวอีสานยังปฏิบัติที่มีให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน หน้าที่ที่สำคัญที่สุดคือเพิ่มความเชื่อมั่นเหนื่อความสงสัย ทำให้ชาวบ้านมีความมั่นคงเหนื่อ

^{๑๓} สัมภาษณ์, นายอุทัย สิริมา (ผู้ใหญ่บ้าน), บ้านวังไผ่, จังหวัดเลย, ผู้เข้าร่วมงานปรีวาสกรรม, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๔} สัมภาษณ์, นายมนู อมูลราช, บ้านหนองตูม, จังหวัดเลย, ผู้เข้าร่วมงานปรีวาสกรรม, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๕} สัมภาษณ์, นาย สมัย รอบคอบ, บ้านผานกเค้า, จังหวัดเลย, ผู้เข้าร่วมงานปรีวาสกรรม, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๖} สัมภาษณ์, นางวารินทร์ ไทยเจริญ, บ้านผาสามยอด, จังหวัดเลย, ผู้เข้าร่วมงานปรีวาสกรรม, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๗} สัมภาษณ์, นางสุคนธ์ ทินบุตร, บ้านผานกเค้า ตำบลผานกเค้า อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย, ผู้เข้าร่วมงานปรีวาสกรรม, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๘} สัมภาษณ์, นางกัญฐณา เม้ามงคล, บ้านมีชัย, จังหวัดเลย, ผู้เข้าร่วมงานปรีวาสกรรม, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

ความลังเล มีการมองโลกในแง่ดีเหนือการมองโลกในแง่ร้าย ยิ่งกว่านั้นพุทธศาสนายังเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งช่วยผ่อนคลายหรือบรรเทาความรุนแรงจากความขัดแย้ง และมีส่วนช่วยปรับความเครียดทางจิตใจ ช่วยสร้างความมั่นใจให้ประชาชนในเรื่องความถูกต้องเหมาะสมของคณะสงฆ์ ในชีวิตทางสังคมที่จัดกิจกรรมขึ้น จึงส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและสังคม

๔.๒.๒ คุณค่าของการจัดปรีชาธรรมด้านสังคม

สภาพสังคมปัจจุบันประชาชนกำลังประสบปัญหาด้านร่างกายและจิตใจ อันเกิดจากการบีบคั้นของปัญหาด้านต่าง ๆ อันเนื่องมาจากเกิดสภาวะวิกฤติทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง ภัยธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ประกอบกับปัจจุบันเป็นยุคแห่งโลกาภิวัตน์ ข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดนไม่มีการควบคุม จนทำให้วัฒนธรรมต่าง ๆ ไหลบ่าเข้ามามากมาย จนเกิดปัญหาเกิดความสับสนวุ่นวายในสังคม เกิดโรคภัยไข้เจ็บทางด้านร่างกาย ทางด้านจิตใจ มีความจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องรีบช่วยกันเยียวยารักษา พระพุทธศาสนามีแนวคำสอนเน้นในทางดับทุกข์ การแสวงหาทางออกคือการดับทุกข์แก่ตนเอง คือ การศึกษา การปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยเฉพาะการร่วมปฏิบัติธรรมอยู่ปรีชาธรรม เพื่อเสริมสร้างศีลธรรมจริยธรรมเพิ่มบุญบารมีแก่ผู้เฝ้าธรรม ชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ และให้เกิดความสันติสุขแก่ตนเองและครอบครัว

“ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย... การแสวงหาทางออกอย่างพวกเธอนี้ประเสริฐแท้ การแก่งแย่งกันเป็นใหญ่เป็นโตนั้น ในที่สุดทุกคนก็รู้เอง เหมือนแย่งกันเข้าไปสู่กองไฟ มีแต่ความร้อนร้อนกระวนกระวาย เสนาบดีดื่มน้ำด้วย ภาชนะทองคำ กับคนจนดื่มน้ำด้วยภาชนะที่ทำจากกะลามะพร้าวฉันใด.. เมื่อมีความพอใจ ย่อมมีความสุขเท่ากัน นี่เป็นข้อยืนยันว่า ความสุขนั้น อยู่ที่ความรู้สึกทางใจเป็นสำคัญ... อย่างพวกเธออยู่ที่นี้มีแต่ความพอใจ แม้กระต๋อมมุงด้วยใบไม้ก็มีความสุขกว่าอยู่ในพระราชฐานอันโอ่อ่า แนนอนที่เดียวคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิตนั้นมีไซ้คนใหญ่คนโต แต่เป็นคนทีรู้สึกชีวิตของตนมีความสุข สงบเยือกเย็น ปราศจากความเร่าร้อนกระวนกระวาย”

ทำไมจึงต้องภาวนากัน ภาวนาทำไมจึงต้องหลับตา ทำไมจึงต้องนั่งขัดสมาธิ นี่แหละมันมีหลายเรื่อง คำว่า ภาวนา นั้นไม่ใช่แต่จะนั่งสมาธิหลับตาเท่านั้น จะอยู่ในท่าใดอิริยาบถใดได้ทั้งนั้น ภาวนา ไม่ใช่การได้ เป็นการทิ้ง ทั้งของไม่ดี ชำระของไม่ดีที่มันติดอยู่ที่ใจของเราแต่เราไม่ทราบ ถ้าไม่ค้นหาก็ค้นหาและไม่ทราบจะเอาไปทิ้งที่ไหนด้วย เพราะเหตุนี้จึงมาหัดภาวนาให้มันเห็นของไม่ดี ที่อยู่ในใจของเรา แล้วทิ้งของอันไม่ดีนั้นเสีย นี่คือการ ภาวนา ที่นี้เรายังไม่เคยเห็นใจ เราจึงมาฝึกหัด ทำใจให้สงบให้มันนิ่งจึงจะเห็น คนเรารุ่นวายเดือดร้อนเพราะใจไม่สงบ ถ้าสงบแล้วไม่รุ่มรวยไม่เป็น ทุกข์คนเป็นทุกข์กลุ่มใจเพราะคิดมาก ยึดโน่น ยึดนี้ ถือโน่น ถือนี้ นั่นเป็นของไม่ดี เรามาสำรวจใจ จับเอาตัวใจให้มันได้ ใจเป็นของไม่มีตัว เป็นนามธรรม เราจะเอาสติ คือผู้ระลึกได้เป็นตัวระลึก เมื่อ ระลึกอยู่ตรงไหนใจก็อยู่ตรงนั้น เช่น ระลึกพุทโธไว้ที่กลางทรวงอกของเราก็คงตาม หรือจะระลึกพุทโธ เอาไว้ตามลมหายใจเข้า - ออกก็ตาม ทำความรู้สึกเอาไว้เฉพาะตรงจุดที่เราตั้งเอาไว้ตรงนั้น คอยระวัง รักษาให้อยู่ในที่เดียว นี่เรียกว่าการฝึกอบรมใจให้มาอยู่ในที่เดียวเสียก่อนเป็นเบื้องต้น การจะให้ใจ อยู่มนานเหมือนกัน ใจมันวิ่งว่อน วุ่นวายสารพัด เลยชี้แจงจรรยาว่ามันยุ่งมากเหลือเกิน แท้ที่จริง มันไม่มาก

เราไม่เคยรวมเข้ามาเลยไม่เห็น ปล่อยให้ของกระจายทั่วบ้านทั่วเมืองจะไปเห็นอะไร คราวนี้ ดึงมารวมเข้าอยู่ที่เดียวเลยเห็นเป็นของมาก ความจริงมันมากกว่าที่เห็นขณะนั่งภาวนานั้นอีก แต่เราไม่ได้อบรมใจเลยไม่ทราบ นี่แหละประโยชน์ของการอบรมใจ หรือการนั่งภาวนา หัดรวมใจ ให้เห็นของไม่ได้ คือ ใจมันวุ่นวายจิตส่งสายไปแล้วไม่ได้รับความสุข เราวุ่นวายมานานแสนนาน แล้วมันก็ไม่เป็นความสุขอะไร พระพุทธเจ้าทรงสอนให้ทำใจให้สงบจะเกิดความสุข คราวนี้เราจะมา ลองหัดสำรวจดู มันจะได้รับความสุขอย่างที่ท่านว่าไหม มันจะเป็นความสุขอย่างไร จะสุขขนาดไหน เอามาเทียบกันดูทีหลัง ตอนนีขอให้ทำใจให้มันจริงลงไปเสียก่อน ทำใจให้อยู่ในจุดเดียว อย่างที่อธิบายนี้ อย่าไปคิดนึกอะไร ให้มันมากมาย การคิดจะให้มันเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ หรือคิดว่ามันเป็นอย่างนั้น แล้วจะเป็นอย่างนี้ ประจต่าง ๆ ใจก็ไม่อยู่นิ่งอีกแล้ว มันมีอาการไปอีกแล้ว เพ่งมองในอารมณ์ อันเดียวนั้นแหละ อะไรเป็นใจ อะไรเป็นสติ สติ คือผู้ระลึกได้อยู่เสมอว่าตรงนี้ ๆ ทำความรู้อีกว่าตรงนี้ ให้จดจ่ออยู่ตรงนั้นให้ได้ ผู้ที่ระลึกว่าอยู่ตรงนี้ ๆ ความรู้อีกนั้นแหละเป็นใจ รู้สึกอยู่ตรงไหนใจก็อยู่ ตรงนั้น จับสติกับตัวใจให้มันได้เสียก่อน ให้รู้จักใจเสียก่อน เมื่อแรกหัดมันก็ดันรนแส่สาย ถ้าเรา ไม่เอากันจริง ๆ จัง ๆ ให้ชนะมัน มันก็ไม่นิ่งเหมือนกัน ปรามมันให้อยู่สักทีหนึ่งจึงจะเป็นวิบุรุษได้ การภาวนาเป็นการผลงายต่อสู้นะตนได้สักที นั้นแหละ เป็นของดี ยิ่งกว่าการชนะผู้อื่น พระพุทธเจ้าท่าน ตรัสเทศนาไว้อย่างนี้^{๑๙}

สงฆ์แท้ในความหมายของพระพุทธองค์คือพระอริยะแปดจำพวก คือ พระโสดาบันปัตมมรรคบุคคล พระโสดาบันปตติผลบุคคล พระอนาคามีมรรคบุคคล พระอนาคามีผลบุคคล พระอรหันตมรรคบุคคล พระอรหันตผลบุคคล ท่านเหล่านี้เป็นผู้ที่เข้าถึงธรรมแล้ว ย่อมรู้ดีว่าควรจัดการอย่างไร

บทสัมภาษณ์การอยู่ปวิวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปวิวาสกรรมด้านสังคม

พระครูปริยัติวุฒิมังค์ รักษาการเจ้าคณะอำเภอภูกระดึง ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปวิวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปวิวาสกรรมด้านสังคม พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญอย่างหนึ่งในการให้ความช่วยเหลือสังคมไทยตลอดมา ^{๒๐}

พระครูสังญาณประสุต ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปวิวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปวิวาสกรรมด้านสังคม ศาสนามีส่วนช่วยในการกล่อมเกล่าจิตใจและลักษณะนิสัยของคนไทย ^{๒๑}

พระครูปริยัติวัชรคุณ ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปวิวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปวิวาสกรรมด้านสังคม วัดเป็นส่วนหนึ่งในการสงเคราะห์ให้กับสังคม เช่น เป็นที่พักให้กับประชาชนในยามเดือดร้อน ^{๒๒}

พระประเสริฐ ธมมโรโต ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปวิวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปวิวาสกรรมด้านสังคม วัดมีส่วนช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับการดำรงชีวิตกับทางสังคมให้ ^{๒๓}

^{๑๙} พระโพธิญาณเถร (หลวงพ่ocha สุภโท), “เรื่องธรรมที่ยังรู้ยาก”, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.dharma-gateway.com>. [๗ ตุลาคม ๒๕๕๘].

^{๒๐} สัมภาษณ์, พระครูปริยัติวุฒิมังค์ , รักษาการเจ้าคณะอำเภอภูกระดึง, จังหวัดเลย, ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๑} สัมภาษณ์, พระครูสังญาณประสุต, วัดถ้ำผาสวรรค์, จังหวัดเลย, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๒} สัมภาษณ์, พระครูปริยัติวัชรคุณ, วัดศรีภูกระดึง, จังหวัดเลย, ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๓} สัมภาษณ์, พระประเสริฐ ธมมโรโต, วัดผานกเค้า, จังหวัดเลย, ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๘.

พระอธิการสมศักดิ์ สมาชิกโร ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านสังคม พระภิกษุสงฆ์กับทางวัดเองยังต้องรับภาระหน้าที่ในการช่วยเหลือสังคมและทางราชการ^{๒๔}

พระมหาทวีป ธมฺมโชโต ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านสังคม สถาบันสงฆ์ยังอำนวยความสะดวกให้กับส่วนราชการเป็นสถานที่ให้มีการประชุมต่างๆ กับประชาชน^{๒๕}

พระปลัดวิรัตน์ วิสารโท ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านสังคม วัดกับพระสงฆ์ที่อยู่ในชนบทยังให้การศึกษากับชาวบ้าน^{๒๖}

พระอุเทน อุทาโน ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านสังคม วัดเป็นสถานที่พึ่งพาชาวบ้านเป็นที่รักษาพยาบาลเมื่อยามจำเป็น^{๒๗}

พระพินิต ปกสุโร ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านสังคม คณะสงฆ์มีส่วนในการช่วยเหลือสังคมเมื่อยามเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ สามารถเป็นสื่อกลางให้คนในสังคมได้^{๒๘}

นายอุทัย สิริมา (ผู้ใหญ่บ้าน) ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านสังคม ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือกับคณะสงฆ์มากขึ้น ยิ่งการมาอยู่ปรีวาสกรรมถือว่าเป็นกิจที่ชาวบ้านมาร่วมแรงร่วมใจ^{๒๙}

นายมนู อมูลราช ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านสังคม เป็นแบบอย่างที่ดีชาวบ้านก็สามารถนำมาเป็นตัวอย่างในการดำรงชีวิตได้^{๓๐}

นายสมัย รอบคอบ ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านสังคม เป็นกิจกรรมที่ทำให้ลูกหลานจดจำในการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชน^{๓๑}

นางวารินทร์ ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านสังคม คนในชุมชนรู้สึกว่าเป็นกิจกรรมที่สร้างเสริมการปรองดองกัน^{๓๒}

นางสุนันท์ ทินบุตร ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านสังคม รู้สึกว่าลูกหลานได้เรียนรู้กิจกรรมของชุมชนที่มีส่วนร่วมในทางที่ดีทำให้รักใคร่กัน^{๓๓}

^{๒๔} สัมภาษณ์, พระอธิการสมศักดิ์ สมาชิกโร, เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ชัย, จังหวัดเลย, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๕} พระมหาทวีป ธมฺมโชโต, วัดป่าเลไลยก์, จังหวัดเลย, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๖} สัมภาษณ์, พระปลัดวิรัตน์ วิสารโท, วัดภูหอ, จังหวัดเลย, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๗} สัมภาษณ์, พระอุเทน อุทาโน, วัดศิริชัยพัฒนาราม, จังหวัดหนองบัวลำภู, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๘} สัมภาษณ์, พระพินิต ปกสุโร, วัดโพธิ์งาม, จังหวัดเลย, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๙} สัมภาษณ์, นายอุทัย สิริมา, บ้านวังไผ่, จังหวัดเลย, , ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๐} สัมภาษณ์, นายมนู อมูลราช, บ้านหนองตม, จังหวัดเลย, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๑} สัมภาษณ์, นายสมัย รอบคอบ, บ้านผานกเค้า, จังหวัดเลย, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๒} สัมภาษณ์, นางวารินทร์ ไทยเจริญ, บ้านผาสายยอด, จังหวัดเลย, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๓} สัมภาษณ์, นางสุนันท์ ทินบุตร, บ้านผานกเค้า ตำบลผานกเค้า อำเภอกู่กระดิ่ง จังหวัดเลย, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

นางกัญฐณา เม้ามงคล ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านสังคม ชาวบ้านมีความคาดหวังว่าคณะสงฆ์ที่จัดกิจกรรมจะปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเป็นตัวอย่างแก่ชุมชน^{๓๔}

สรุปบทสัมภาษณ์หัวข้อเรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านสังคม

พระภิกษุ : ความสัมพันธ์ของพุทธศาสนาที่มีต่อระบบหรือโครงสร้างของสังคมนับว่ามีความสำคัญอยู่ไม่น้อยต่อการที่จะช่วยให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ในสังคมได้ดียิ่งขึ้น ความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนากับวัฒนธรรม และศีลธรรม รวมถึงระบบเศรษฐกิจคุณค่าของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมก็คือ เป็นเหมือนสายใยที่เชื่อมโยงคนเรากับสังคมอยู่ด้วยกัน ปรีวาสกรรม ให้คุณค่านิยม ให้บทลงโทษ ให้การบังคับควบคุมตัวเอง ช่วยผ่อนคลายความรุนแรงหรือความเครียด ทำให้ปัจเจกสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือสถานการณ์บางอย่างได้

อุบาสก / อุบาสิกา : ศาสนาเป็นทั้งส่วนที่เสริมสร้าง และขัดแย้งต่อการใช้เทคนิคอันมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับมีผลต่อลักษณะอื่น ๆ ในการดำรงชีวิตของมนุษย์โดยเฉพาะจะมีผลมากในสังคมที่ยังขาดความรู้ทางเทคนิค โดยกลับกันศาสนาย่อมได้รับอิทธิพลจากสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวด้วย พิธีกรรมในศาสนาย่อมจะมีผลต่อการใช้เทคนิคของสังคมในลักษณะต่าง ๆ กันนับเป็นการแก้ปัญหาในทางสัญลักษณ์ที่เชื่อได้ว่า อาจมีหนทางอื่นอันมีจำนวนไม่จำกัดในพระพุทธศาสนา

๔.๒.๓ คุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านองค์กรทางพระพุทธศาสนา

ขนบธรรมเนียมที่เกิดจากพระพุทธศาสนาได้กลายมาเป็นแบบแผนของการดำเนินชีวิตของคนในสังคม เช่น การไหว้ การกราบ ความเคารพ อ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ และการต้อนรับแขก เป็นต้นจากตัวอย่างที่กล่าวมา จะพบว่า วิถีชีวิตของชาวไทยจะผูกพันอย่างแนบแน่นกับพระพุทธศาสนา ความเชื่อและหลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนาได้แทรกซึมผสมผสานอยู่ในแนวความคิดจิตใจและกิจกรรมแทบทุกด้านของชีวิตชาวพุทธตลอดมา ส่งผลดีทางด้านจิตใจของชาวไทยเป็นอย่างดี เท่ากับว่าพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือในการควบคุมความประพฤติของคนไทยทั้งพฤติกรรมทางพระพุทธศาสนาและพฤติกรรมโดยทั่วไป หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้หล่อหลอมชีวิตจิตใจและลักษณะนิสัยของคนไทยให้เป็นคนที่มีจิตใจกว้างขวางและร่าเริงแจ่มใส ชอบเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แสดงความเป็นมิตร เข้ากับผู้อื่นได้ง่าย ยินดีในการให้และแบ่งปันพร้อมที่จะบริจาคและให้ความช่วยเหลือที่เรียกกันว่า เป็นคนมีน้ำใจ อันเป็นลักษณะเด่นที่ชาวต่างชาติสังเกตเห็น และประทับใจจนให้สมัญญาเมืองไทยว่า เป็นดินแดนแห่งความยิ้มแย้ม หรือสยามเมืองยิ้ม^{๓๕}

ความมั่งคั่งที่ถูกใช้ไปในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอาจอยู่ในเกณฑ์ที่สูง พุทธศาสนาอาจขัดแย้งต่อการใช้เทคนิค ต่อการผลิตและการใช้สินค้าหรือบริการได้เท่า ๆ กับคุณค่าในทางเสริมสร้าง อาจเกิดการขัดแย้งในอุดมการณ์ระหว่างศาสนากับระบบการเมืองได้มากเท่ากับการใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือของฝ่ายปกครองและลดการบังคับทางการเมือง ทั้งนี้ย่อมอยู่ที่ความร่วมมือร่วมใจของชนทุกฝ่ายในสังคม นับแต่ฝ่ายสงฆ์ และประชาชนที่จะรับผิดชอบนำเอาหลักพุทธธรรมของพระพุทธศาสนามาใช้ให้ถูกวิธี พระพุทธศาสนาย่อมจะมีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิต

^{๓๔} สัมภาษณ์, นางกัญฐณา เม้ามงคล, บ้านมีชัย, จังหวัดเลย, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๕} พระโพธิญาณเถร (หลวงพ่อกา สุภัทโท), “เรื่องธรรมที่ยังรู้ยาก”, อ้างแล้ว.

บทสัมภาษณ์การอยู่ปรีวาสนกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสนกรรมด้านองค์กรทางพระพุทธศาสนา

พระครูปริยัติวุฒิมังค์ รักษาการเจ้าคณะอำเภอภูกระดึง ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสนกรรมกับคุณค่าองค์กรทางพระพุทธศาสนา นับว่าเป็นสิ่งเกื้อกูลทางคณะสงฆ์ ย่อมก่อให้เกิดอุดมการณ์แห่งการบริหารคณะสงฆ์^{๓๖}

พระครูสัจจญาณประสุต ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสนกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสนกรรมด้านองค์กรทางพระพุทธศาสนา ก่อให้เกิดแนวความเชื่อที่ประสานสอดคล้องกันในลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อคณะสงฆ์^{๓๗}

พระครูปริยัติวัชรคุณ ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสนกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสนกรรมด้านองค์กรทางพระพุทธศาสนา เชื่อว่าจะเป็นการสร้างระบบความเชื่อจะเสริมสร้างต่อความสำนึกหน้าที่ร่วมกัน^{๓๘}

พระประเสริฐ ธมมโรโต ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสนกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสนกรรมด้านองค์กรทางพระพุทธศาสนา การจริยธรรม หรือปัญญาทางใจ แล้วนำมาตรฐานเหล่านั้นมาใช้เป็นประจักษ์เกิดประสงฆ์ทั้งทางคณะสงฆ์ และชุมชน^{๓๙}

พระอธิการสมศักดิ์ समाจาโร ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสนกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสนกรรมด้านองค์กรทางพระพุทธศาสนา สามารถนำสิ่งที่ได้จากกิจกรรมเป็นความรู้ไปใช้ในการวินิจฉัยต่าง ๆ ในคณะสงฆ์ต่อไป^{๔๐}

พระมหาทวีป ธมมโชโต ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสนกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสนกรรมด้านองค์กรทางพระพุทธศาสนา ช่วยลดพฤติกรรมที่ไร้ความคิดหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในบุคคล^{๔๑}

พระปลัดวิรัตน์ วิสารโท ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสนกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสนกรรมด้านองค์กรทางพระพุทธศาสนา เป็นแบบแผนที่สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมอันดีกับทางคณะสงฆ์^{๔๒}

พระอุเทน อุทาโน ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสนกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสนกรรมด้านองค์กรทางพระพุทธศาสนา แบบอย่างที่ดี สร้างเสริมค่านิยมหรือพื้นเพทางใจย่อมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ค่านิยมทางสังคมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการบริหารทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อคณะสงฆ์กับชุมชน^{๔๓}

^{๓๖} สัมภาษณ์, พระครูปริยัติวุฒิมังค์, รักษาการเจ้าคณะอำเภอภูกระดึง, จังหวัดเลย, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๗} สัมภาษณ์, พระครูสัจจญาณประสุต, เจ้าอาวาสวัดถ้ำผาสวรรค์, จังหวัดเลย, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๘} สัมภาษณ์, พระครูปริยัติวัชรคุณ, วัดศรีภูกระดึง, จังหวัดเลย, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๙} สัมภาษณ์, พระประเสริฐ ธมมโรโต, วัดผานกเค้า, จังหวัดเลย, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๐} สัมภาษณ์, พระอธิการสมศักดิ์ समाจาโร, วัดโพธิ์ชัย, จังหวัดเลย, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๑} สัมภาษณ์, พระมหาทวีป ธมมโชโต, วัดป่าเลไลยก์, จังหวัดเลย, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๒} สัมภาษณ์, พระปลัดวิรัตน์ วิสารโท, วัดภูหอ, จังหวัดเลย, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๓} สัมภาษณ์, พระอุเทน อุทาโน, วัดศิริชัยพัฒนาราม, จังหวัดหนองบัวลำภู, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

พระพนิต ปภสฺสโร ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสนกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสนกรรม ด้านองค์กรทางพระพุทธศาสนา ถือว่าเป็นเครื่องมือสร้างเสริมการประพฤติปฏิบัติต่อกันของสมาชิก โดยมีบทบัญญัติ และการลงโทษทางสังคมอีกด้วย^{๔๔}

นายอุทัย สิริมา (ผู้ใหญ่บ้าน) ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสนกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสนกรรม ด้านองค์กรทางพระพุทธศาสนา เป็นแบบแผนและค่านิยมเป็นเรื่องบังคับตนเองและจะฝังเข้าไปในบุคลิกลักษณะของประชาชน^{๔๕}

นายมนู อมูลราช ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสนกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสนกรรม ด้านองค์กรทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมที่ทำให้สัมพันธ์ภาพกับสมาชิกในสังคมต่อไปอย่างถูกต้องตามศีลธรรมอันดี^{๔๖}

นายสมัย รอบคอบ ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสนกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสนกรรม ด้านองค์กรทางพระพุทธศาสนา มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชนและเพื่อนบ้านต่างชุมชน^{๔๗}

นางวารินทร์ ไทยเจริญ ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสนกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสนกรรม ด้านองค์กรทางพระพุทธศาสนา เป็นกิจกรรมที่เมื่อได้มาปฏิบัติแล้วเมื่อได้ศึกษาเรื่องการอยู่กรรมของคณะสงฆ์ เป็นสิ่งที่มีจริยธรรมในการปฏิบัติ^{๔๘}

นางสุนันท์ ทินบุตร ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสนกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสนกรรม ด้านองค์กรทางพระพุทธศาสนา ชัดเจนในวัดปฏิบัติของคณะสงฆ์ คือระบบความเชื่อของชุมชน กับค่านิยมของประชาชนในชนบท^{๔๙}

นางกัญฐณา เม้ามงคล ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสนกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสนกรรม ด้านองค์กรทางพระพุทธศาสนา มีความมุ่งมั่นกับการปฏิบัติต่อคณะสงฆ์^{๕๐}

สรุปบทสัมภาษณ์หัวข้อเรื่องการอยู่ปรีวาสนกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสนกรรม ด้านองค์กรทางพระพุทธศาสนา

พระภิกษุ : พระพุทธองค์ทรงสอนให้พัฒนาทางด้านจิตใจ ให้สูงขึ้นเมื่อเห็นแก่ตัว ก็ทรงสอนให้รู้จักกำจัดเสีย และให้รู้จักเฉลี่ยความสุขแก่กันและกันตาม สมควรแก่อภัยอาศัย หรือทำเต็มความสามารถ ที่จะทำได้ ยิ่งเป็นการดี ที่นี้มาคิดดูอีกทีต่อไปถึงผล ประโยชน์ หากเราทำได้นั้นจะดีหรือไม่ โลกเรานี้จะเป็นสุขไหม แน่แน่นอนไม่มีใคร ปฏิเสธ ถ้าเราต่างเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน มันก็เป็นญาติมิตรสนิทสนมกันทั้งหมดทั้งโลกเลย พระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงสอนเพียงพวกเรา พุทธศาสนิกชนเท่านั้น ตามที่กล่าวมานี้เป็นการทรงสอนมนุษยชาติ โลกทั้งหมด ตัวอย่างคำสอนอีกอย่างหนึ่ง เช่น เขาโกรธเราแล้ว เราไม่ได้ตอบเขา เราไม่มีปากมีเสียง นิ่งเฉย เขาก็หาว่าเราโง่ ไม่ดี ไม่มีความรู้ความฉลาด

^{๔๔} พระพนิต ปภสฺสโร, วัดโพรงาม, จังหวัดเลย, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๕} สัมภาษณ์, นายอุทัย สิริมา, บ้านวังไผ่, จังหวัดเลย, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๖} สัมภาษณ์, นายมนู อมูลราช, บ้านหนองตม, จังหวัดเลย, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๗} สัมภาษณ์, นายสมัย รอบคอบ, บ้านผานกเค้า, จังหวัดเลย, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๘} สัมภาษณ์, นางวารินทร์ ไทยเจริญ, บ้านผาสามยอด, จังหวัดเลย, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๙} สัมภาษณ์, นางสุนันท์ ทินบุตร, บ้านผานกเค้า, จังหวัดเลย, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๕๐} สัมภาษณ์, นางกัญฐณา เม้ามงคล, บ้านมีชัย, จังหวัดเลย, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

ความสามารถได้ตอบเทียมทันเขา แต่เราปฏิบัติ ตามคำสอนของพระพุทธเจ้า เพราะเราได้ยินได้ฟังมา พระองค์ทรงสอนทุกคน แต่ว่าคนนั้นเขาไม่มี โอกาสที่จะได้ยินได้ฟัง ไม่มีโอกาส ที่จะรู้เรื่องราวธรรมทั้งหลายที่พระพุทธเจ้าทรงสอน เขาจึงไม่สามารถจะจับจิตใจของเขาได้ เราเป็นผู้ได้ยินได้ฟัง เราจึงต้องปฏิบัติ ตามคำสอนของพระพุทธเจ้า เมื่อ มาบวกลบกันแล้วจะเห็นว่าในระหว่างสองคน คนหนึ่งไม่มีธรรม อีกคนหนึ่งมีธรรม แบ่งครึ่งกันขึ้น ก็จะได้ขึ้นมาเป็นครึ่งหนึ่งแล้วในระหว่างสองคน เช่น ๒ พรรคหรือ ๒ ประเทศ มันก็ดีขึ้นมา ครึ่งหนึ่งแล้ว แล้วจะเอาอะไรกันอีก การคิดตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นการคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือคิดแบบเป็นขั้นเป็นตอน แล้วนำมาประมวลสิ่งไหนมีประโยชน์สิ่งไหนไม่เป็นประโยชน์สำหรับสังคมโลก

อุบาสก / อุบาสิกา : ในบรรดาพุทธศาสนานั้น คุณค่าที่ชาวพุทธถือเป็นคุณค่าหลักที่พึงปฏิบัติและเข้าถึงความบริบูรณ์ให้ได้ คือ ศีล (มาตรฐานพฤติกรรม), สมာธิ (มาตรฐานจิต), ปัญญา (มาตรฐานรู้แท้), วิมุตติ (ความสำเร็จสภาวะบริสุทธิ์), วิมุตติญาณทัศนะ (ปัญญาในสภาวะหลุดพ้น), ระบบความเคารพธรรม และผู้ทรงธรรมเหล่านี้คือ พระพุทธศาสนาที่ชาวพุทธมุ่งเจริญให้บริบูรณ์ คุณค่าหลักคือคุณค่าที่เป็นแก่นสาระสำคัญที่นำองค์กรและทุกคนในสังคมเจริญสู่ความสำเร็จด้วยกัน ไม่ใช่สิ่งที่กำหนดตาม ๆ กันเพื่อให้ดูดีแต่ภาพลักษณ์ ปัญญาเป็นธรรมสูงสุดเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าพระพุทธศาสนา เป็นวิทยาศาสตร์เป็นศาสนาแห่งเหตุผล จึงเป็นศาสนาแห่งปัญญา กล่าวได้ว่า “ปัญญาคือพุทธศาสนา หรือ พุทธศาสนาคือปัญญา” ก็ได้เพราะคำว่า พุทธ แปลว่า ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ผู้ตรัสรู้ และการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เรียกว่าปัญญาเครื่องตรัสรู้ ซึ่งหมายความว่า การจะได้ตรัสรู้นั้นก็เพราะปัญญาเป็นเหตุ เมื่อวิชาเกิดขึ้น อวิชชาก็ดับไป ตัววิชชาคือปัญญานั้นเอง พุทธศาสนาทั้งศาสนาจะสรุปลงที่ปัญญาข้อเดียวก็ได้ เพราะคำสอนทั้งหมดมีเป้าหมายอยู่ที่ความบริสุทธิ์หมดจดจากเครื่องเศร้าหมอง

๔.๒.๔ คุณค่าของการจัดปรีชาธรรมด้านพระธรรมวินัย

ดูก่อนสารีบุตร เราไม่ตีเตียนการกระทำใด ๆ ทางกายหรือทางวาจาของเธอดูก่อนสารีบุตร เธอเป็นผู้มีปัญหามาก เป็นผู้มีปัญหาหนาแน่น เป็นผู้มีปัญหาเป็นเหตุให้รำแริง เป็นผู้มีปัญหาไว เป็นผู้มีปัญหาเฉียบแหลม เป็นผู้มีปัญหาช้าแรกกิเลส ดูก่อนสารีบุตร เปรียบเหมือนเชษฐโอรส (บุตรคนใหญ่) ของพระเจ้าจักรพรรดิ ย่อมทำให้จักร (กงล้อ) ที่พระบิดาหมุนแล้ว ให้หมุนตามไปได้โดยชอบฉันทใด เธอก็ฉันทนั้น ย่อมยังธรรมจักร (กงล้อคือธรรม) อันยอดเยี่ยม ที่เราหมุนแล้ว ให้หมุนไปได้โดยชอบ^{๕๑} ศาสนาเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางใจ ในทางสังคมวิทยา ศาสนาคือปัจจัยหนึ่งที่หล่อหลอมให้คนมีความรู้สึกร่วมกันว่าเขาและเพื่อนพ้องที่น่านับถือศาสนาเดียวกับเขาเป็นกลุ่มคน

ชีวิตที่สมบูรณ์แบบในทางศาสนานั้นมักเป็นเรื่องทางจิตวิญญาณมากกว่าที่จะเป็นเรื่องทางวัตถุ ในบางครั้งศาสนาสอนด้วยซ้ำไปว่าความยากจนทางวัตถุนั้นเองกลับจะเป็นเงื่อนไขสำคัญของชีวิตที่สมบูรณ์แบบในทางจิตวิญญาณ ในศาสนาคริสต์มีคำสอนว่าจะดันคนรวยให้ขึ้นสวรรค์นั้นยากเย็นเสียยิ่งกว่าการดันอูฐให้เดินลอดรูเข็มเย็บผ้า^{๕๒} การประเมินคุณค่าของศาสนาจากสายตาของมนุษย์นั้น แม้กรณีผลการประเมินในบางกรณีจะออกมาในทางที่เห็นว่าศาสนามีค่าและเป็นประโยชน์แก่สังคม

^{๕๑} กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, พระไตรปิฎก ฉบับสำหรับประชาชน ตอน ว่าด้วยพระสูตร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๐), หน้า ๘๙.

^{๕๒} สมภาร พรหมทา, มนุษย์กับศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : ศยาม, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐๔.

มนุษย์ก็ตาม เราจะประเมินค่าของศาสนาได้อย่างตรงต่อความเป็นจริงก็ต่อเมื่อเราทราบว่าจะอะไรคือแก่นแท้ของศาสนา แต่ทุกศาสนาจะสอนคล้ายกันว่าผลจากการปฏิบัติทางจิตวิญญาณนี้คือค่าของชีวิตที่ศาสนาได้มอบให้แก่มนุษย์ พระพุทธองค์ตรัสอยู่เสมอว่าจุดมุ่งหมายของการปฏิบัติตามหลักธรรมในพุทธศาสนาคือการดับทุกข์ “แม้กระทั่งการแสวงหาอาหารมาบริโภคก็เป็นทุกข้ออย่างหนึ่ง การที่ต้องบริโภคอาหารก็เพราะถูกความดับบีบคั้นนั่นเอง ร่างกายนี้ประกอบขึ้นด้วยธาตุดินน้ำไฟลมเป็นความเกิด แล้วก็ถูกความดับบีบคั้นให้สิ้นไปหมดไปอยู่ตลอดเวลา ก็ต้องหาธาตุดินน้ำไฟลมเข้ามาเพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ก็แปลว่าความที่มาเพิ่มเติมนั้นก็เป็นการเกิดขึ้นอีก ก็มีความบีบคั้นอีก อาหารหายาก็เห็นกันว่าบริโภคครั้งละมือหนึ่ง สองมือ สามมือ แต่ว่าอาหารที่ละเอียดนั้นต้องบริโภคกันอยู่ทุกขณะ เช่นว่าลมหายใจเข้าออกที่ต้องกินลมกันอยู่ทุกขณะ เว้นขาดไม่ได้ แปลว่า การถ่ายและการกินนั้นมิได้อยู่ทุกขณะหายใจเข้าออก กินเข้าไปเท่ากับเกิด ถ่ายออกไปเท่ากับดับ เป็นความเกิดความดับของสังขารที่มีชีวิต จึงต้องถูกความเกิดนี้บีบคั้นอยู่ตลอดเวลา แม้สังขารที่ไม่มีใจครองเช่นต้นไม้ ก็ต้องกินอาหารอยู่ตลอดเวลาเช่นเดียวกัน ถูกความเกิดดับบีบคั้นอยู่ตลอดเวลาเหมือนกัน แม้สิ่งทั้งหลายนอกจากนี้ก็เช่นเดียวกัน แต่ว่ามีลักษณะที่ต่างกันออกไป เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเป็นสิ่งที่ทนอยู่ไม่ได้ คือทนอยู่คงที่ไม่ได้ต้องปรวนแปรเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย นี่คือลักษณะที่เป็นทุกข์ สังขารทั้งหลายจึงเป็นทุกข์”^{๕๓}

บทสัมภาษณ์การอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระธรรมวินัย

พระครูปริยัติวุฒิมังค รักษาการเจ้าคณะอำเภอภูกระดึง ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระธรรมวินัย ศีลธรรมเป็นพลังอย่างหนึ่งซึ่งสร้างสมอยู่ในตัวบุคคล สำหรับเป็นเครื่องช่วยตรวจสอบควบคุมหรือเปลี่ยนแปลงความต้องการและแรงขับตามธรรมชาติของมนุษย์^{๕๔}

พระครูสังจญาณประสุต ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระธรรมวินัย ศีลธรรมเป็นปัจจัยที่ช่วยกล่อมเกล้าให้เข้ากับหลักเหตุผลและความชอบธรรม^{๕๕}

พระครูปริยัติวัชรคุณ ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระธรรมวินัย ทำให้บุคคลมีศีลธรรมเพื่อควบคุมความประพฤติบางอย่างของตน^{๕๖}

พระประเสริฐ ธมมโรโต ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระธรรมวินัย นับว่าเป็นรากฐานในเบื้องต้นที่จะนำไปสู่ความรับผิดชอบ^{๕๗}

พระอธิการสมศักดิ์ สมาจาโร ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระธรรมวินัย ส่วนรับผิดชอบต่อสถาบันสงฆ์และความรับผิดชอบต่อตนเอง^{๕๘}

^{๕๓} สมเด็จพระญาณสังวร, **ธรรมคุณฎี**, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๑๕๐ – ๑๕๑.

^{๕๔} สัมภาษณ์, พระครูปริยัติวุฒิมังค, รักษาการเจ้าคณะอำเภอภูกระดึง, จังหวัดเลย, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๕๕} สัมภาษณ์, พระครูสังจญาณประสุต, วัดถ้ำผาสวรรค์, จังหวัดเลย, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๕๖} สัมภาษณ์, พระครูปริยัติวัชรคุณ, วัดศรีภูกระดึง, จังหวัดเลย, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๕๗} สัมภาษณ์, พระประเสริฐ ธมมโรโต, วัดผานกเค้า, จังหวัดเลย, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๕๘} สัมภาษณ์, พระอธิการสมศักดิ์ สมาจาโร, วัดโพธิ์ชัย, จังหวัดเลย, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๘.

พระมหาทวีป ธมฺมโชโต ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระธรรมวินัย ต้องเข้าใจบทบาทที่ยังต้องมีหน้าที่รับผิดชอบต่อชุมชน สังคมและประชาชน^{๕๙}

พระปลัดวิรัตน์ วิสารโท ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระสงฆ์ เป็นการเสริมสร้างด้านกิจการคณะสงฆ์^{๖๐}

พระอุเทน อุทาโน ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระธรรมวินัย พระวินัยถือว่ามีความสำคัญสำหรับบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติชอบ^{๖๑}

พระพินิต ปกสฺสโร วัดโพนงาม ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระธรรมวินัย เป็นหลักพล่งอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อสิ่งไหนถูกต้องสิ่งไหนไม่ถูกต้อง^{๖๒}

นายอุทัย สิริมา (ผู้ใหญ่บ้าน) ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระธรรมวินัย หลักพุทธธรรมได้มุ่งให้บุคคลเคารพช่วยเหลือและเชื่อมั่นตนเองสำรวจ ควบคุม ฝึกฝนปรับปรุงตนเอง เช่นการรักษาพระธรรมวินัยในคณะสงฆ์^{๖๓}

นายมนู อมูลราช ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระธรรมวินัย พระพุทธศาสนาสอนให้มนุษย์คำนึงถึงความประพฤติปฏิบัติและการมีศีลธรรมหมายถึงผู้ที่อยู่ในพระธรรมวินัย^{๖๔}

นายสมัย รอบคอบ ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระธรรมวินัย พระสงฆ์ชาวบ้านกราบไหว้บูชา หมายถึงพระสงฆ์จึงต้องมีศีลธรรมและมีความรับผิดชอบต่อสูง^{๖๕}

นางวารินทร์ ไทยเจริญ ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระธรรมวินัย การมีศีลธรรมนั้นย่อมมีฐานที่มีพระธรรมวินัย^{๖๖}

นางสุนันท์ ทินบุตร ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระธรรมวินัย ผู้ที่อยู่ในพระธรรมวินัยย่อมมีภูมิธรรมขั้นสูง^{๖๗}

นางกัญฐณา เม้ามงคล ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระธรรมวินัย ความสำเร็จย่อมเกิดจากการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย^{๖๘}

สรุปบทสัมภาษณ์หัวข้อเรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านพระธรรมวินัย

^{๕๙} สัมภาษณ์, พระมหาทวีป ธมฺมโชโต, วัดป่าเลไลยก์, จังหวัดเลย, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๖๐} สัมภาษณ์, พระปลัดวิรัตน์ วิสารโท, วัดภูหอ, จังหวัดเลย, ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๖๑} สัมภาษณ์, พระอุเทน อุทาโน, วัดศิริชัยพัฒนาราม, จังหวัดหนองบัวลำภู, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๖๒} สัมภาษณ์, พระพินิต ปกสฺสโร, วัดโพนงาม, จังหวัดเลย, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๖๓} สัมภาษณ์, นายอุทัย สิริมา, บ้านวังไผ่, จังหวัดเลย, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๖๔} สัมภาษณ์, นายมนู อมูลราช, บ้านหนองตม, จังหวัดเลย, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๖๕} สัมภาษณ์, นายสมัย รอบคอบ, บ้านผานกเค้า, จังหวัดเลย, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๖๖} สัมภาษณ์, นางวารินทร์ ไทยเจริญ, บ้านผานกเค้า, จังหวัดเลย, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๖๗} สัมภาษณ์, นางสุนันท์ ทินบุตร, บ้านผานกเค้า, จังหวัดเลย, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๖๘} สัมภาษณ์, นางกัญฐณา เม้ามงคล, บ้านมีชัย, จังหวัดเลย, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

พระภิกษุ : การพัฒนาศีล คือ การมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับคณะสงฆ์และสังคม บุคคลที่มีพฤติกรรมด้านนอกทางกายและทางวาจาที่ไม่เบียดเบียนก่อความเดือดร้อนให้คณะสงฆ์ ดำรงอยู่ในพระธรรมวินัย มีความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะที่เกื้อกูลสร้างสรรค์และส่งเสริมสันติสุข หรือบุคคลที่สามารถพัฒนาศักยภาพทางศีลหรือสังคม เรียกว่าภาวนิตศีลการดำรงชีวิตในสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับปัจเจกบุคคลและชุมชน ก็เป็นไปเพื่อความสัมพันธ์ในเชิงเกื้อกูลกันระหว่างวัดกับชุมชน หรือระหว่างวัดกับวัด เมื่อบุคคลตระหนักในหน้าที่รับผิดชอบทั้งต่อคณะสงฆ์และต่อสังคม ก็จะทำให้สังคมสงบสุข ไม่ก่อให้เกิดการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน

อุบาสก / อุบาสิกา : ทุกศาสนามีจุดมุ่งหมายปลายทางอย่างเดียวกัน คือ สอนให้ทุกคนเป็นคนดี มีศีลธรรม ละเว้นในสิ่งกระทำชั่ว ให้กระทำความดี มีความเมตตากรุณาซึ่งกันและกัน เบียดเบียนกัน ส่วนวิธีการแต่ละศาสนาย่อมมีวิธีและหลักปฏิบัติแตกต่างกันไป สำหรับพระพุทธศาสนา เจริญยั่งยืนมาได้ ๒๖๐๐ ปีนั้น นับว่าเป็นศาสนาที่เก่าแก่ศาสนาหนึ่งที่ได้เข้ามามีอิทธิพลเหนือจิตใจของสังคมประเทศไทย จนกลายเป็นศาสนาที่ถือได้ว่าเป็นศาสนาประจำชาติไทย หลักพุทธธรรมของพระพุทธศาสนามีคุณค่าแก่การยึดถือและควรแก่การนำมายึดเป็นหลักในการดำรงชีพ เพื่อได้ประพฤติดำเนินทางของพระพุทธศาสนาในลักษณะที่เป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยไม่ต้องมีความรู้สึกลัว นับถือสืบๆ กันมาตามบรรพบุรุษหรือทำไปพอเป็นพิธีหรือตามวัฒนธรรมประเพณี

๔.๒.๕ คุณค่าของการจัดปรีวาสนกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรม

ในปัจจุบันการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาตรึงกลับมายึดเรื่องภายนอกขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์องค์คณะสงฆ์กับสิ่งแวดล้อมของสังคม แบบพฤติกรรมและวิธีการปฏิบัติภายในสถาบันการปกครองหรือการบริหารคณะสงฆ์ของสังคมที่มีวัฒนธรรมต่างกัน นับว่าเป็นสิ่งที่น่าศึกษามาก เพราะปรากฏว่า หลักเกณฑ์ต่างๆ ส่วนมากที่พัฒนาขึ้นในสังคมหนึ่งไม่จำเป็นต้องนำไปใช้ได้กับอีกสังคมหนึ่ง โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง การที่จะเข้าใจในระบบคณะสงฆ์ได้ดีจำเป็นต้องศึกษาปัจจัยต่างๆ ทางการบริหาร พระธรรมวินัย และทางวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ต่างๆ ตลอดจนเหตุและผลที่เกิดขึ้นภายในและระหว่างคณะสงฆ์กับสังคม ให้มากที่สุด ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการบริหารอย่างหนึ่งคือสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมซึ่งรวมถึงระบบความเชื่อถือดั้งเดิม และอาจกล่าวในเชิงกลับกันได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม รวมทั้งความรู้ในเรื่องวัฒนธรรมที่เป็นอยู่จริง ทำให้เราสามารถพิจารณาสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพราะการบริหารองค์คณะสงฆ์ ย่อมเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่หล่อซับซ่อนในสังคม

บทสัมภาษณ์การอยู่ปรีวาสนกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสนกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรม

พระครูปริยัติวุฒิมังค์ รักษาการเจ้าคณะอำเภอภูกระดึง ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสนกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสนกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรม เชื่อว่าเป็นประเพณีที่สืบทอดมากกว่า ๒,๖๐๐ ปีแล้วดังที่ปรากฏในพระไตรปิฎก^{๖๙}

พระครูสังจญาณประสุต ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสนกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสนกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรม พิธีกรรมที่ทำให้ชาวบ้านได้รู้คุณค่าทางพระพุทธศาสนา^{๗๐}

^{๖๙} สัมภาษณ์, พระครูปริยัติวุฒิมังค์, รักษาการเจ้าคณะอำเภอภูกระดึง, จังหวัดเลย. ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๗๐} สัมภาษณ์, พระครูสังจญาณประสุต, วัดถ้ำผาสุวรรณ, จังหวัดเลย, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

พระครูปริยัติวิชิรคุณ ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรม ประเพณีที่ชาวอีสานได้รักษาและสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณทั้งยังช่วยให้ชาวบ้านมีจิตสำนึกที่ดี^{๗๑}

พระประเสริฐ ธมฺมโรโต วัดผานกเค้า ตำบลภูกระดัง อำเภอกุระดัง จังหวัดเลย ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรม เป็นกิจกรรมที่ทำให้คณะสงฆ์กับชาวบ้านร่วมแรงร่วมใจกันซึ่งเป็นสิ่งที่ต่างส่งเสริมกันและกัน^{๗๒}

พระอธิการสมศักดิ์ สมาจาโร ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรม การอนุรักษ์ประเพณีฮีตสิบ คองสิบสี่ ชาวอีสานสืบทอดขนบประเพณีดั้งเดิมและเป็นเอกลักษณ์อันดีงาม^{๗๓}

พระมหาทวีป ธมฺมโชโต ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรม แสดงถึงความส่งต่อกันทางศิลปวัฒนธรรมจากอดีตจวบจนปัจจุบัน^{๗๔}

พระปลัดวิรัตน์ วิสารโท ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรม แสดงถึงวัฒนธรรมอันดีงามที่ประเทศไทยมีความเจริญเป็นสิ่งที่ล้ำค่ามากมีความหมายบ่งบอกถึงศีลธรรมจรรยา^{๗๕}

พระอุเทน อุทาโน ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรม ถือว่าเป็นสิ่งที่ชนรุ่นหลังต้องอนุรักษ์ไว้และช่วยกันส่งเสริมประเพณี^{๗๖}

พระพินิต ปภสฺสโร ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรม ช่วยส่งเสริมศีลธรรมอันดีทำให้คนรุ่นหลังรู้จักการประพฤติตนเป็นคนดี^{๗๗}

นายอุทัย สิริมา (ผู้ใหญ่บ้าน) ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรม สำคัญมากเป็นประเพณีจากบรรพบุรุษที่บ่งบอกถึงความเป็นสังคมที่ดีงาม^{๗๘}

นายมนู อมุลราช ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรม ดีใจที่คณะสงฆ์ยังให้ความสำคัญกับประเพณีที่นับวันที่คนรุ่นหลังให้ความสำคัญกับการทำงานหาเงิน^{๗๙}

นายสมัย รอบคอบ ให้สัมภาษณ์ บ้านผานกเค้า ตำบลภูกระดัง อำเภอกุระดัง จังหวัดเลย เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรม แสดงถึงการที่เป็นประเพณีที่เป็นประโยชน์กับประชาชนควรอนุรักษ์^{๘๐}

^{๗๑} สัมภาษณ์, พระครูปริยัติวิชิรคุณ, วัดศรีภูกระดัง, จังหวัดเลย, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๗๒} สัมภาษณ์, พระประเสริฐ ธมฺมโรโต, วัดผานกเค้า, จังหวัดเลย, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๗๓} สัมภาษณ์, พระอธิการสมศักดิ์ สมาจาโร, วัดโพธิ์ชัย, จังหวัดเลย, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๗๔} สัมภาษณ์, พระมหาทวีป ธมฺมโชโต, วัดป่าเลไลยก์, จังหวัดเลย, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๗๕} สัมภาษณ์, พระปลัดวิรัตน์ วิสารโท, วัดภูหอ, จังหวัดเลย ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๗๖} สัมภาษณ์, พระอุเทน อุทาโน, วัดศิริชัยพัฒนาราม, จังหวัดหนองบัวลำภู, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๗๗} สัมภาษณ์, พระพินิต ปภสฺสโร, วัดโพธิ์งาม, จังหวัดเลย, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๗๘} สัมภาษณ์, นายอุทัย สิริมา, บ้านวังไผ่, จังหวัดเลย, ๒๓ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๗๙} สัมภาษณ์, นายมนู อมุลราช, บ้านหนองตูม, จังหวัดเลย, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๘๐} สัมภาษณ์, นายสมัย รอบคอบ, บ้านผานกเค้า, จังหวัดเลย, ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

นางวารินทร์ ไทยเจริญ ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรม ผู้ปกครองบ้านเมืองควรให้มีการส่งเสริมประเพณีที่ดี^{๘๑}

นางสุคนธ์ ทินบุตร ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรม อยากให้สถานศึกษาให้การศึกษาด้านวัฒนธรรมประเพณีที่ดีของประเทศไทย^{๘๒}

นางกัญฐณา เม้ามงคล ให้สัมภาษณ์ เรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรม พระพุทธศาสนาเป็นแหล่งบ่มเพาะด้านจริยธรรมให้กับประชาชน^{๘๓}

สรุปบทสัมภาษณ์หัวข้อเรื่องการอยู่ปรีวาสกรรมกับคุณค่าของการจัดปรีวาสกรรมด้านประเพณีวัฒนธรรม

พระภิกษุ : วัฒนธรรมเป็นเรื่องความเชื่อกับวิถีทำสิ่งต่าง ๆ เป็นแนวทางหรือวิถีทางในการดำรงชีวิตที่ได้รับการถ่ายทอดกันมา มีการปฏิบัติตามระบบประเพณีที่แน่นอน เป็นระบบซึ่งรวมถึงระบบศาสนา ระบบเศรษฐกิจ และระบบการเมืองที่ต่างก็ขึ้นแก่กัน หน้าที่ของระบบวัฒนธรรมก็คือการดำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นระเบียบและความรู้สึกอันสอดคล้องกันโดยไม่มีการขัดแย้งในระบบสังคมตลอดจนก่อให้เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกัน และให้มาตรฐานแห่งค่านิยมทางศีลธรรมซึ่งควบคุมความประพฤติ โดยเฉพาะในเรื่องความสัมพันธ์ต่อเพื่อนมนุษย์ พระพุทธศาสนามีความสำคัญที่สุดในการสร้างรากฐานทางจริยธรรมให้แก่มนุษย์ เป็นบ่อเกิดแห่งจริยธรรมที่ช่วยควบคุมความประพฤติในทางที่ชอบที่ควร ศาสนาจึงเป็นพื้นฐานทางใจที่สำคัญในการกระทำต่าง ๆ ในสังคม ศาสนาจะเน้นในเรื่องความรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ย่อมเป็นที่ประจักษ์กันแล้วว่า ศาสนายังเป็นที่มาหลักแห่งวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตในสังคม

อุบาสก / อุบาสิกา : วัฒนธรรมย่อมหมายถึงความเชื่อกับการกระทำต่างๆ ความเหล่านี้นั้นได้แก่ ศาสนา การปกครอง การเศรษฐกิจ ปรัชญา และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้งความเชื่อและการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดในวัฒนธรรมหนึ่งๆ ย่อมเป็นระบบที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน ถ้าสิ่งหนึ่งเปลี่ยนสิ่งอื่นๆ ก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมย่อมมีสาระสำคัญ เช่น เป็นวิถีทางของการดำเนินชีวิต เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดศึกษาในระหว่างมนุษย์ด้วยกัน เป็นสิ่งที่สมาชิกในสังคมนั้นๆ ร่วมยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ตั้งอยู่บนฐานของแบบธรรมเนียมประเพณีที่แน่นอน และยอมรับนับถือเป็นแนวในการกระทำต่างๆ ของมนุษย์ในสังคมนั้น เป็นต้น ศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเป็นผลผลิตของวัฒนธรรมซึ่งเป็นผลมาจากกิจกรรมของมนุษย์ในฐานะผู้ที่เป็นสัตว์โลกที่ต้องมีวัฒนธรรม ศาสนาเป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรมซึ่งช่วยให้มนุษย์สามารถทำตัวให้เหมาะสมกับประสบการณ์ต่างๆ ภายใต้วงแวดล้อมทั้งหลาย ศาสนายังเป็นทั้งจริยธรรมทางอารมณ์ และบ่อเกิดแห่งจริยธรรมในทางที่ชอบที่ควร และจริยธรรมนั่นเองที่ช่วยเราจากความประพฤติที่ไม่มีหลักและไม่เป็นระเบียบ เพราะจริยธรรมและศีลธรรมเป็นเรื่องของมาตรฐานหรือหลักแห่งความประพฤติในทางที่ควรไม่ควร เป็นระบบแห่งความประพฤติหรือระบบแห่งพฤติกรรม โดยปกติศีลธรรมจะเกิดจากศาสนา

^{๘๑} สัมภาษณ์, นางวารินทร์ ไทยเจริญ, บ้านผาสามยอด, จังหวัดเลย, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๘๒} สัมภาษณ์, นางสุคนธ์ ทินบุตร, บ้านผานกเค้า, จังหวัดเลย, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๘๓} สัมภาษณ์, นางกัญฐณา เม้ามงคล, บ้านมีชัย, จังหวัดเลย, ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

สรุปคุณค่าของการจัดปรีชาธรรม

สังคมไทยและวัฒนธรรมไทยเป็นของคู่กันต้องไปด้วยกันไม่ว่าจะเกิดขึ้นหรือ และวิวัฒนาการก็ต้องไปด้วยกัน คนไทยสร้างวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมไทยก็สร้างสังคมไทย สังคมไทยไม่อาจดำรงอยู่ได้ถ้าไม่มีวัฒนธรรมไทย หรือดำรงอยู่ได้แต่ก็ไม่เป็นสังคมไทยและทำนองเดียวกัน วัฒนธรรมไทยก็ไม่อาจดำรงอยู่ได้ถ้าไม่มีสังคมไทย หรือดำรงอยู่ได้แต่ก็ไม่เป็นวัฒนธรรมไทย นอกจากนั้นทั้งสังคมไทยและวัฒนธรรมไทยยังเป็นส่วนที่ปรุงแต่งเสริมให้เกิดความเจริญแก่กันและกัน วัฒนธรรมไทยมีส่วนสร้างความเจริญให้แก่สังคมไทยแต่ละวัฒนธรรมจะก่อให้เกิดความเจริญมากน้อยแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณภาพของวัฒนธรรมไทยนั้นๆ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าสังคมใดจะเจริญก้าวหน้าเพียงใดหรือไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขคือวัฒนธรรมในสังคมนั้นๆ เป็นสำคัญ นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงก็ส่งผลกระทบต่อกัน กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทยย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทย และในทำนองเดียวกันการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไทยก็ย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทย^{๘๔}

พิธีกรรมเป็นการฝึกวินัยหรือเป็นวินัยเบื้องต้นที่จะนำเข้าสู่การที่จะเป็นคนมีศีล พิธีกรรมจึงจัดอยู่ในฝ่ายของศีลด้วย พิธีกรรมถ้าจะทำให้ถูกต้องก็ต้องเข้าใจความมุ่งหมายอันนี้พิธีกรรมก็จะกลายเป็นลักษณะหรือเป็นรูปแบบเฉพาะแห่งวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ อย่างที่เรียกว่าเป็นเอกลักษณ์ เป็นคุณค่าอีกด้านหนึ่งของพิธีกรรม ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับศีล อันสืบเนื่องจากวินัยที่แสดงผลออกมาทางด้านวัฒนธรรม เป็นเรื่องของชีวิตชุมชน หรือของหมู่คณะ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของสังคมสังคมและวัฒนธรรมไทย มีความสัมพันธ์กันและกันดังกล่าวแล้ว สังคมจึงหมายรวมถึงวัฒนธรรมด้วย ในทำนองเดียวกันวัฒนธรรมก็มักจะหมายรวมถึงสังคมด้วย เพราะทั้งสองมีความสัมพันธ์เป็นเนื้อเดียวกัน ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาที่ยั่งยืนปัจจัยหนึ่งคือ คุณภาพของประชากร ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพบุคคลไม่ว่าจะผ่านกลวิธีการใด เช่น การวิจัย การปฏิบัติการจริง ควรมีเป้าหมายอยู่ที่ การที่ทำให้บุคคลมีความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่เป็นเหตุแห่งความทุกข์ของมนุษย์ทั้งหมดได้ ซึ่งอาจเริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัวที่สุด คือ การจัดการ ทุกข์จากปัญหาชีวิต โดยใช้หลักการและหลักพุทธธรรมของพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน ศาสนาพิธี หมายถึง ระเบียบแบบแผนหรือแบบอย่างที่อยู่ปฏิบัติในศาสนา เมื่อนำมาใช้ในพระพุทธศาสนา จึงหมายถึงระเบียบแบบแผนหรือแบบอย่างที่อยู่ปฏิบัติในพระพุทธศาสนา ศาสนพิธีต่างๆ ช่วยทำให้ความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนิกชนมีความแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นเป็นสิ่งต่อยอดให้ระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยได้อย่างดีเยี่ยม จึงเป็นระเบียบแบบแผนอันดีงามที่ควรรักษาไว้คู่กับพระพุทธศาสนาในภาวะที่สังคมและวัฒนธรรมไทยเปลี่ยนแปลง ถ้าเมื่อใดพิธีกรรมเป็นที่ปรากฏแสดงตัวของบุคคลผู้เข้าถึงธรรมแล้ว ที่จะมาสื่อสารกับมหาชนได้สะดวก เมื่อนั้นก็เป็นความสมบูรณ์แห่งความหมาย และเป็นความสำเร็จแห่งความมุ่งหมายของพิธีกรรม

^{๘๔} คุณ โทชันท์, พุทธศาสนากับสังคมและวัฒนธรรมไทย, อ่างแล้ว, หน้า ๒๑๑.